

Εξοικονόμηση νερού: πριν μιλήσουμε για αγωγούς

Όταν ταξιδεύει κανείς, μαθαίνει πολλά. Σήμερα, το πρόβλημα του νερού δεν αφορά μόνο την Αίγινα. Είναι πλέον διεθνές και αφορά πολλές χώρες. Ακόμη και ηπειρους ολόκληρες, όπως η Αυστραλία. Η μείωση των βροχοπτώσεων έχει απειλητικές συνέπειες: μείωση του κύκλου νερού, μείωση των αποθεμάτων νερού, υπαλμύριση του υδροφόρου ορίζοντα, μείωση της χρήσης νερού στις καλλιέργειες και το πότισμα, μείωση του πρασίνου, ερημοποίηση.

Ο κόσμος αντιμετωπίζει το πρόβλημα με μονάδες ανακύκλωσης νερού, μονάδες αφαλάτωσης (προσωπικά δεν συμφωνώ με τη λύση αυτή, διότι παίρνουμε νερό και οξυγόνο από τους ωκεανούς και αλλάζουμε την ισορροπία στα οικοσυστήματά τους), συλλογή βρόχινου νερού (όπου βρέχει ακόμη), μονάδες νερού από την υγρασία (μια λύση που θα έλυσε το πρόβλημα π.χ. στην Κύπρο που δεν έχει νερό αλλά έχει υγρασία) και τέλος, εξοικονόμηση νερού.

Θέλω να σταθώ στην τελευταία λύση. Όχι μόνο είναι η απλούστερη, αλλά είναι και η φθηνότερη. Απαιτεί όμως σύστημα και οργάνωση. Υπάρχουν μέρη και μάλιστα στην έρημο, τα οποία όχι μόνο είναι καταπράσινα, αλλά εξοικονομούν και 54% του νερού! Πήγα σε ένα τέτοιο μέρος, πολύ κοντά στα δυτικά σύνορα της Γάζας. Στο μικρό αυτό κιμπούτζ 300 κατοίκων, διαδραματίζεται σιωπηλά ένα οικολογικό θαύμα.

Το καταπράσινο κιμπούτζ είναι σαν μια όαση μέσα στην έρημο. Όμως η όαση αυτή είναι τεχνητή. Όταν οι πρώτοι κάτοικοι εγκαταστάθηκαν εκεί το 1954, δεν υπήρχε παρά ένα δέντρο. Η έρημος πρασίνισε, επειδή από την αρχή, έθεσαν τη διαχείριση του νερού και του πρασίνου ως πρώτη προτεραιότητα. Το πρώτο πράγμα που έκαναν ήταν να στείλουν τον Ραν Πάουκερ, τότε εικοσάχρονο νέο, στο εξωτερικό για σπουδές στη διαχείριση περιβάλλοντος και την εξοικονόμηση νερού. Σήμερα ο Ραν, υπεύθυνος των κήπων του κιμπούτζ για πάνω από 40 χρόνια, μας λέει: «Σε έναν χώρο 120 στρεμμάτων

κάνουμε αυτό που λέμε "ήπια πειράματα". Έχουμε περίπου 880 είδη φυτών, δέντρων, θάμνων και άλλων, και τα υποβάλουμε στην τεχνητή έλλειψη νερού, για να δούμε όχι μόνο τα χαρακτηριστικά τους, αλλά την αντοχή τους στην έλλειψη νερού και στον τρόπο που αντιδρούν με τα γειτονικά φυτά. Θα τα πνίξουν ή θα συμβιώσουν; Πολλά από τα φυτά ποτίζονται μόνο από 200 χιλιοστά βροχόπτωσης ετησίως, εντούτοις είναι καταπράσινα. Τα φυτά και τα δέντρα αναπτύσσουν ρίζες πολύ βαθιά, μέχρι και 40 μέτρα βάθος, εκεί όπου θα βρουν το νερό που χρειάζονται για να αναπτυχθούν». Έτσι, σιγά-σιγά, με σωστή διαχείριση, ακριβείς και συνεχείς μετρήσεις και παρακολούθηση, δοκιμάζοντας νέες μεθόδους και είδη, κατέληξαν σήμερα να διατηρούν 300-350 στρέματα κήπων με 54% λιγότερο νερό και μόνο 4 άτομα προσωπικό.

Πριν λίγα χρόνια, οι περισσότεροι κήποι του κιμπούτζ ήταν καλυμμένοι με γκαζόν, το οποίο χρειάζεται μέχρι και 1.000-1.500 χιλιοστά νερού κάθε χρόνο. Όταν τη δεκαετία του 1980 χρειάστηκε να μειώσουν τη χρήση νερού κατά 25%, ο Ραν αντί να μειώσει το νερό, μείωσε τις επιφάνειες του γκαζόν. Τις αντικατέστησε με πλούσιους θάμνους, κακτοειδή και άλλα φυτά που χρειάζονται το ένα τρίτο του νερού από το γκαζόν. Τελικά, όχι μόνο μείωσε τη χρήση νερού, αλλά αύξησε τους κήπους!

«Το πράσινο δεν είναι μόνο πολύτιμο για την ψυχολογία μας. Μειώνει αισθητά τη θερμοκρασία του αέρα και λειτουργεί σαν φυσικό κλιματιστικό, μας λέει. Αν αγγίξετε τα φύλλα ενός ευκαλύπτου στις 2 το μεσημέρι το κα-

λοκαίρι, θα δείτε ότι είναι δροσερά. Δεν μπορούμε να το εξηγήσουμε – μάλλον έχει να κάνει με τα έλαια που έχει το δέντρο – όμως το δέντρο δροσίζει τον εαυτό του και τον αέρα γύρω του, μειώνοντας τη θερμοκρασία μέχρι και 3-5 βαθμούς.» Για το συνθετικό γκαζόν, μας απαντάει: «Θερμαίνεται τόσο πολύ το καλοκαίρι, που χρειάζεται διπλάσιο νερό από το αληθινό γκαζόν για να μην δημιουργεί υπερθέρμανση στον χώρο γύρω του. Συνεπώς, όχι μόνο δεν εξοικονομεί νερό, αλλά δημιουργεί προβλήματα στο χώρο γύρω του.»

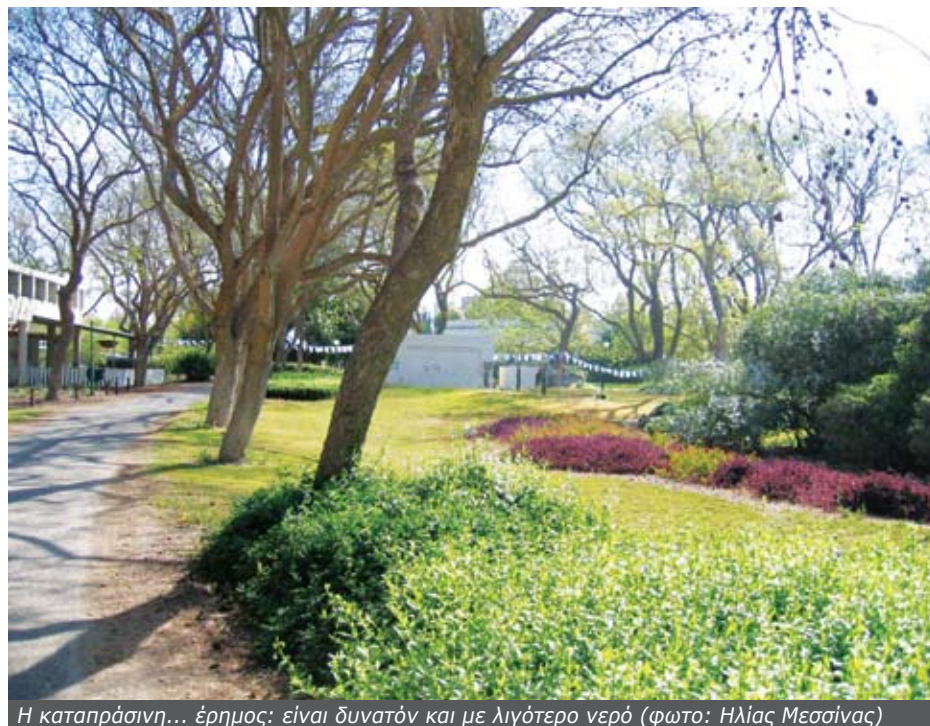
Αν θελήσουμε να αναγάγουμε τη διαχείριση του νερού στην πραγματικότητα της Αίγινας, θα δούμε ότι οι παλιοί ήξεραν να χρησιμοποιούν το νερό με σύνεση και οικονομία. Ήξεραν να χτίσουν στέρνα στο σπίτι τους. Ήξεραν να αξιοποιήσουν τα πηγάδια και τις φυσικές σουβάλες που υπήρχαν (και υπάρχουν) στην Αίγινα. Ήξεραν να αξιοποιήσουν κάθε τετραγωνικό γης με πεζούλες και σοδειές που αντέχουν στην ξηρασία. Εμείς, αντίθετα, πλένουμε τις αυλές και το αυτοκίνητο με το νερό να πλημμυρίζει το δρόμο, κόβουμε τις φυσικές και καλύπτουμε με τσιμέντο κάθε σπιθαμή γης. Εγκαταλείπουμε τις καλλιέργειες και «φυτεύουμε» μεζονέτες. Κάνουμε τη στέρνα δωμάτιο, φτιάχνουμε πισίνες πάνω στο κύμα και πάνω στο βουνό και αντί να κάνουμε οικονομία στο νερό, όπως έκαναν οι παλιοί, ζητάμε να μπει αγωγός, για να έρθει νερό από το λεκανοπέδιο που δεν έχει! Έτσι, ενώ η έρημος πρασινίζει σε άλλα μέρη, σε εμάς εδώ στην Αίγινα και στη νότιο Ελλάδα γενικότερα, η ερημοποίηση εξελίσσεται, όπως μας λένε οι επιστήμονες. ❁

“

Οι παλιοί ήξεραν να χρησιμοποιούν το νερό με σύνεση και οικονομία, ήξεραν να χτίσουν στέρνα στο σπίτι τους, ήξεραν να αξιοποιήσουν τα πηγάδια και τις φυσικές σουβάλες που υπήρχαν (και υπάρχουν) στην Αίγινα, ήξεραν να αξιοποιήσουν κάθε τετραγωνικό γης με πεζούλες και σοδειές που αντέχουν στην ξηρασία

Ο Ραν Πάουκερ στον καταπράσινο «παράδεισο» που δημιούργησε εξοικονομώντας νερό (φωτο: Ηλίας Μεσσίνας)

Η καταπράσινη... έρημος: είναι δυνατόν και με λιγότερο νερό (φωτο: Ηλίας Μεσσίνας)